

Kommunledningsförvaltningen
Maria Lindelöf
Processledare Klimatneutrala Enköping
maria.lindelöf@enkoping.se

Återrapport Klimatkontrakt 2030, version 2024

Klimat- och hållbarhetsarbetet fortsätter att stärkas i Enköpings kommun genom vårt deltagande i Viable Cities och genom Klimatkontraktet. Klimatomställningen får successivt större genomslag i organisationen. Det är avgörande om vi ska nå målsättningen om klimatneutralitet 2030.

Under 2024/2025 har fokus legat på att bygga den nödvändiga grunden för omställningen: koldioxidbudget, klimatstrategi, klimatstrategisk handlingsplan för kommunkoncernen och etableringen av Enköpingsmodellen och den interna omställningsarenan med våra fem omställningsteam. Samtidigt har vi inlett viktiga samarbeten regionalt och nationellt som stärker vår kapacitet och förmåga.

Tack vare detta står vi nu bättre rustade för att gå från planering till genomförande. Arbetet visar på både framgångar och utmaningar – flera åtaganden är påbörjade, medan andra kräver ytterligare resurser och prioritering. I denna återrapport redovisas status för de åtaganden som ingick i Klimatkontrakt 2024, samt hur dessa utgör underlag för de beslut och insatser som planeras för 2026 och framåt.

Enköpings kommun hade i Klimatkontraktet 2024 tre övergripande åtaganden. Dessa syftade till att lägga grunden för ett mer systematiskt och kraftfullt klimatarbete. Inom varje åtagande har vi formulerat planerade åtgärder som konkretiserar vad vi ska göra för att nå målen.

I denna återrapport redovisas:

1. Vilka åtaganden som fanns i klimatkontraktet 2024.
 2. Vilka planerade åtgärder som ingick under respektive åtagande.
 3. Beskrivning av vad som genomförts under 2024/2025 samt status.
-

Kommunens åtagande i klimatkontraktet för 2024**Åtagande 1 – Klimatmål 2030**

Det övergripande målet är att år 2030 ska Enköpings kommun vara klimatneutral genom att ha minskat våra koldioxidutsläpp till netto-noll, det gör vi genom en sänkning av koldioxidutsläppen med ca 13 procent årligen med start 2024. (Koldioxidbudget 2023).

Åtagande 2 - Klimatfärdplan 2030

Klimatfärdplan är ett samlingsnamn och innefattar uppdraget att utveckla och implementera en koldioxidanalys, klimatstrategi, strategisk klimathandlingsplan, klimatanpassningsplan, energiplan och klimatinvesteringsplan för Enköpings kommun.

Åtagande 3 – Klimatinvesteringsplan

Klimatinvesteringsplan är del i det initierade arbetet med vår Klimatfärdplan. För att möta våra klimatmål till 2030, och för att täcka gapet mellan befintliga resurser och faktiska behov, krävs ytterligare externa finansieringskällor samt en mer strategisk allokering av nuvarande medel.

Nedan följer en rapportering av planerade åtgärder och hur dessa har genomförts samt status per åtgärd.

- Grön betyder att den planerade åtgärden är genomförd
- Gul betyder att den planerade åtgärden genomförs, men är inte slutförd.
- Röd betyder att den planerade åtgärden ej är genomförd.

Åtagande 1 – Klimatmål 2030

Planerade åtgärder:

1.1 Hållbara transporter och färdssätt

Genomfört:

Arbetet med att elektrifiera kommunens fordonsflotta är pågående, med successiv omställning till fossilfria och eldrivna fordon. Just nu pågår upphandling för offentlig laddinfrastruktur samtidigt som kommunala fastigheter kompletterar "laddinfra" enligt lagkrav. Utvecklingen av cykel- och gångstråk arbetar kommunen med på en årlig basis. Genomförs genom att bygga nya stråk, komplettera existerande stråk och skapa säkrade övergångar för oskyddade trafikanter. Kommunens trafikstrategi är under uppdatering för att ytterligare förstärka omställningsarbetet och fördjupa strategierna för hållbar stadsutveckling. Arbetet med trafikstrategin är i startgroparna.

Status

1.2 Energi och uppvärmning

Genomfört:

Enköpings kommunen arbetar för att öka energieffektiviteten och har under flera år deltagit i energieffektiviseringsprojektet EnOff-projektet vilket innebär att ta fram energieffektiviserande åtgärdspaket till fastigheter och öka renoveringstakten.

Projektet fokuserar på att kartlägga och renovera de fastigheterna med högst energiförbrukning för att minska energianvändning och underhållsskulden. Detta ger bättre inomhusklimat och lägre kostnader. Kommunen har också påbörjat arbetet med att installera ett uppkopplat system för att effektivt övervaka och analysera värme och ventilation. Detta förbättrar inomhusklimatet och minskar energianvändningen.

Kommunen installerar solceller löpande och ökar sin produktion av förnyelsebar energi.

En annan viktig aspekt är beteendefrågor. Vi utbildar våra verksamheter så att de blir mer medvetna om hur man arbetar energieffektivt.

Energi är föreslaget som ett prioriterat strategiskt utvecklingsområde i kommunens klimatstrategiska arbete.

Status

1.3 Digitalisering och stadsutveckling:

Genomfört:

Enköping har under året fortsatt utveckla Myran som testbädd för hållbar stadsutveckling, där nya klimatsmarta metoder och samverkansformer prövas. Kommunen har också arbetat med att integrera klimatmål i mark- och exploateringsprocesser för att stärka hållbar stadsutveckling. Implementering av GIS-baserade verktyg är planerad men har ännu inte fullt ut genomförts.

Status

Åtagande 2 - Klimatfärdplan 2030

Planerade åtgärder

2.1 - Koldioxidbudget: Utföra en koldioxidanalys och utveckla en detaljerad budget med årliga utsläppsminskningmål.

Genomfört:

Under 2024 genomförde vi en omfattande datainventering och insamling av utsläppsdata från både kommunkoncernen och hela det geografiska området. Materialet analyserades i ClimateView och låg till grund för en koldioxidanalys och en detaljerad koldioxidbudget. Budgeten anger årliga utsläppsminskningmål fram till 2030 och används nu som styrverktyg för att följa upp kommunens klimatarbete.

Status

2.2 - Klimathandlingsplan 2025-2027: Identifiera och prioritera åtgärder för att minska koldioxidutsläpp inom en kort tidsram.

Genomfört:

Under 2025 har vi identifierat och prioriterat åtgärder för att minska koldioxidutsläpp på kort sikt. Dessa åtgärder är integrerade i Klimatkontrakt 2025 (för verksamhetsåret 2026) och utgår från den klimatstrategiska handlingsplanen 2027–2030. På så sätt skapas en tydlig röd tråd mellan det kortsiktiga och långsiktiga klimatarbetet. Verksamheterna har även äskat medel från den kommunala klimatinitiativfonden för åtgärder som rör både drift och investeringar, vilket stärker möjligheterna till genomförande.

Status - Vi har genomfört åtgärden genom att identifiera och prioritera insatser som kan genomföras inom en kort tidsram. Dessa har lyfts in som förslag i klimatkontraktet för 2026, vilket nu kräver politiskt beslut för att kunna omsättas i praktiken.

2.3 Klimatstrategi 2045: Utveckla en långsiktig klimatstrategi med mål att uppnå klimatneutralitet senast 2030.

Genomfört:

Arbetet med en långsiktig klimatstrategi (2045-perspektivet) har ännu inte påbörjats. Fokus under 2025 har legat på att ta fram en remissutgåva av klimatstrategin för perioden 2027–2030, som blir första steget på vägen mot en mer omfattande strategi för 2030–2045. Arbetet med en fördjupad klimatstrategi för 2045 planeras att initieras under kommande fas när den kortare strategin är

beslutad och implementerad. Under året har måläret för den långsiktiga klimatstrategin föreslagits till 2040.

Status –

2.4 Klimathandlingsplan 2030: Prioritera och implementera specifika åtgärder och tidslinjer för att minska koldioxidutsläppen fram till 2030.

Genomfört:

Under 2025 har vi lagt grunden för en strategisk klimathandlingsplan till 2030. Vi har prioriterat åtgärder där kommunen har störst rådighet och satt en första tidslinje för genomförandet. Dessa är nu integrerade i remissutgåvan till klimatstrategin 2027–2030 och Klimatkontrakt 2025, vilket skapar en röd tråd från 2025 till 2030. Planen fokuserar på de största utsläppsområdena och kommunens omställningsförmåga fungerar som styrande underlag för kommande verksamhetsplanering och investeringar. Klimatstrategin, som ger den långsiktiga inriktningen, planeras att tas beslut om i december 2025. Vid beslut blir klimatstrategin blir ett styrdokument för verksamhetsplanering och budgetering inom kommunkoncernen.

Status –

2.5 Klimatfinansierings- och investeringsplan: Identifiera och säkra nödvändiga resurser och finansieringskällor för genomförandet av klimatåtgärder.

Denna planerade åtgärd beskrivs under åtagande 3.

2.6 Omställningsarena

Genomfört:

Ett delmål inom denna planerade åtgärd var att skapa organisatorisk samverkan inom kommunkoncernen med tvärfunktionella team och forum där klimatfrågor diskuteras och hanteras gemensamt. Under 2024/2025 har vi etablerat en intern omställningsarena genom att skapa tvärfunktionella team och forum där klimatfrågor har diskuterats och hanterats gemensamt. Omställningsteam har startats inom mobilitet, energi, ekosystemtjänster, stadsutveckling samt styrning och ledning. Arenan har fungerat som en plattform för dialog, prioritering och lärande, vilket stärkt den organisatoriska samverkan inom kommunkoncernen och lagt grunden för en bredare extern arena tillsammans med näringslivet.

Respektive team har analyserat data, gjort målbalsneringar, rådighetsanalyser och prioriteringar inom sina områden – men också arbetat tvärssektoriellt för att skapa helhetsperspektiv. Arbetet har genomförts i nära samverkan med partners

inom Viable Cities och andra partnerorganisationer som varit viktiga stöd i utvecklingsarbetet, bland annat BioDriv Öst, Länsstyrelsen i Uppsala län och Region Uppsala.

Status –

Vi åtog också som delåtgärd utveckla extern samverkan på lokal, regional och internationell nivå. På lokal nivå betyder det att kommunen involverar företag, organisationer och invånare för att skapa ett brett stöd för klimatarbetet, samt att kommunen ska stärka våra nätverk och dra nytta av både regional och internationell expertis.

En extern omställningsarena med näringslivet har ännu inte etablerats, men en förstudie har genomförts som underlag för att starta arbetet under kommande fas. Samtidigt har vi under 2024/2025 förstärkt samarbetet på regional och nationell nivå. Enköping deltar i 4M-samarbetet med Eskilstuna, Strängnäs och Västerås, är medlem i BioDriv Öst och samarbetar med både Länsstyrelsen och Region Uppsala. Dessutom ingår vi i forskarskolan Future-Proof Cities med en gemensam industridoktorand tillsammans med andra kommuner och akademiska aktörer. Genom Viable Cities är vi även en del av EU:s mission 100 klimatneutrala och smarta städer.

Status – Förstudie för extern omställningsarena med näringslivet är genomförd, och det finns ett tydligt politiskt åtagande att etablera arenan genom projektmål i Klimatneutrala Enköping FAS 3. För att genomförandet ska bli möjligt krävs resurssättning och en konkret planering i organisationen.

2.7 Klimatanpassning

Genomfört:

Förstudie har påbörjats. Arbetet leds av översiktsplanenheten och utgör grunden för att ta fram en klimatanpassningsplan.

Status –

2.8 Klimat- och miljökrav ska ställas i transportintensiva upphandlingar enligt rutin och successivt breddas till fler områden.

Genomfört:

Arbetet med att integrera klimat- och miljökrav i upphandlingsprocessen har fortsatt under 2024/2025. Förhöjda klimatkrav ställs i transportintensiva upphandlingar och riktlinje för klimatkrav i upphandling tas fram och ska beslutas under året. Arbetet har successivt utvecklats genom att ta fram underlag för breddad tillämpning.

Status –

2.9 Under året tas underlag fram för fortsatt arbete med att utveckla arbetet med klimat- och miljökrav i upphandling.

Genomfört:

Inom ramen för omställningsteamet har Hållbara inköp identifierats som ett strategiskt utvecklingsområde, där kommunen behöver vidta åtgärder för att stärka hela inköpsprocessen. Detta omfattar både inköpsavdelningen och andra förvaltningar, enheter och verksamheter som är involverade i upphandlingar.

Status – För att utveckla upphandlingsprocessen i linje med klimatmålen krävs förstärkta resurser, kompetensutveckling och nya förmågor i organisationen. Det kan även behövas riktad rekrytering för att säkra specialistkompetens och stödja förvaltningarna i arbetet med klimat- och miljökrav i upphandlingar.

2.10 Projektet Myran fungerar som en testbädd för innovativa lösningar inom stadsplanering och hållbarhet.

Genomfört:

- Utveckling och tillämpning av hållbara markanvisningar med klimatkrav.
- Förstudie för en klimatsmart teknisk handbok har tagits fram som underlag för fortsatt arbete.
- Införande av klimatkrav i entreprenadupphandlingar.
- Samverkan med byggaktörer och exploatörer för att testa cirkulära och klimatsmarta lösningar.
- Användning av klimatkalkyler i projektering av byggnation, både i kommunens egna projekt och hos privata byggaktörer, där kommunen har kompetensutvecklat sig.

- Utbildning och metodutveckling genom Citylab-metoden samt metodutveckling kopplat till Botryggt 2030-handboken.
- Framtagande av en checklista för klimatpåverkan i detaljplaneskedet (pågående arbete).
- Medverkan i referensprojekt för digitala verktyg och klimatstyrning, även om dessa ännu inte prövats praktiskt i kommunens egna processer.

Status – Testbädden Myran har haft en central roll i att samla organisationen, våga pröva nya metoder och verktyg samt sätta fokus på klimatfrågan i samhällsbyggnadsprocessen. Den har fungerat som en arena för lärande och innovation, och har därigenom banat väg för nästa fas – där erfarenheterna från Myran nu omsätts i den planerade klimatstrategin. Framöver ska arbetet mer verksamhetsnära och integrerat i hela kommunens ordinarie processer, vilket ger större genomslag och långsiktig effekt.

2.11 Enköping satsar på att öka både den interna och externa kapaciteten för klimatarbete genom utbildning och kompetensutveckling. Vi ser till att alla aktörer som är involverade i klimatarbetet har rätt kunskap och verktyg för att bidra till omställningen

Genomfört:

Under 2024/2025 har vi stärkt kapaciteten för klimatarbetet genom utbildning och kompetensutveckling. Internt har nyckelpersoner utbildats i bland annat klimatstyrning, koldioxidbudgetering och användning av ClimateView. Vi har också genomfört kompetenshöjande insatser kopplat till hållbar stadsutveckling (Citylab, Botryggt 2030, strateginätverk inom samhällsbyggnad) och hållbara inköp, klimatberäkning av byggprojekt i tidiga skeden. Externt har vi delat erfarenheter och metoder med samarbetspartners inom Viable Cities och regionala nätverk, vilket bidragit till ökad kunskap och gemensamt lärande.

Status –

2.12 Planer och metoder för uppföljning:

Genomfört:

Under 2024/2025 har vi etablerat en struktur för uppföljning av klimatarbetet. ClimateView har tagits i bruk som verktyg för att visualisera koldioxidbudgeten och följa utvecklingen mot utsläppsmål, med särskilt utbildade superanvändare i organisationen. Vi har påbörjat arbetet med att utveckla nyckelindikatorer (KPI:er) kopplade till klimatstrategin och handlingsplanen, samt prövat metoder för att följa upp klimatpåverkan i upphandlingar och samhällsbyggnadsprocesser.

Status – Grunden för systematisk uppföljning är lagd, men fortsatt metodutveckling och resurser krävs för att säkerställa att uppföljningen blir heltäckande, verksamhetsnära och kan användas som beslutsstöd i styrning och budgetprocesser.

2.13 Lärande och förbättring: Lärande är en central del av vår strategi.

Genomfört:

Under 2024/2025 har vi genomfört dataanalyser, målbanseringar, tempoanalyser, rådighetsanalyser och prioriteringar i omställningsteamerna. Detta har lett till gemensamma slutsatser om vad som fungerar väl och vad som behöver utvecklas vidare. Lärdomar har delats internt via workshops i omställningsteamerna.

Status – En bra grund är lagd, men fortsatt struktur och resurser krävs för att fullt ut integrera lärande i hela organisationen. Organisationen behöver frisätta tid för lärande och reflektion för att fullt ut kunna arbeta med utvecklings- och förändringsarbete. Det är också en kultur- och ledningsfråga.

2.14 Samverkan och digitalisering som stöd för uppföljning:

Genomfört:

Under 2024/2025 har vi etablerat ClimateView som digitalt verktyg för att följa koldioxidbudgeten och analysera effekter av åtgärder. Tre superanvändare har utbildats och nulägesdata har matats in för att skapa en gemensam bild av utsläppsutvecklingen. Vi har även delat resultat och lärdomar i interna forum och i samarbeten inom Viable Cities

Status – Grunden för digital uppföljning är lagd genom ClimateView och utbildning av superanvändare, men arbetet med öppna data och bredare kommunikation mot invånare och externa aktörer återstår att utveckla. I dagsläget saknas resurser och kompetens för att fullt ut kunna driva dessa frågor och nyttja data som ett underlag för analys.

2.15 Enköping deltar i flera samarbetsprojekt lokalt, regionalt och nationellt för att stärka klimatomställningen. Fokus ligger på digitala verktyg i samhällsbyggandet, minskade utsläpp från jordbruk och transporter samt gemensamt lärande genom nätverk som 4M, Future-Proof Cities, Energikontoret Mälardalen och Biodriv Öst. (sammanfattad)

Genomfört:

Under 2024/2025 har Enköping deltagit aktivt i flera samarbeten. Vi har inlett ett gemensamt projekt med Mariestad och Sweco kring GIS-baserade digitala verktyg för samhällsbyggnad, fortsatt utvecklingen av 4M-samarbetet med Eskilstuna, Strängnäs och Västerås, samt deltagit i forskarskolan Future-Proof Cities genom industridoktorandprojektet Klimatmålen resa genom samhällsbyggnadsprocessen. Vi samarbetar också med Järfälla kommun i projektet DASH – Datadriven samhällsbyggnads- och hållbarhetsplanering, som utvecklar metoder för mer datadrivet beslutsstöd i klimatomställningen. Utöver detta har vi stärkt samarbetet via medlemskapet i Biodriv Öst, delägarskapet i Energikontoret Mälardalen och i dialogen med tio andra städer om jordbrukets utsläpp och markanvändning.

Status –

Åtagande 3 – Klimatinvesteringsplan

Planerade åtgärder:

1.5 Klimatfinansierings- och investeringsplan: Identifiera och säkra nödvändiga resurser och finansieringskällor för genomförandet av klimatåtgärder.

Genomfört:

Arbetet med en klimatinvesteringsplan har ännu inte påbörjats. Under 2025 har resurserna i första hand lagts på att ta fram en koldioxidbudget, klimatstrategi, och klimatstrategisk handlingsplan som är nödvändiga grundförutsättningar. I klimatstrategiarbetet har vi dock identifierat både finansieringsgap och behov, vilket utgör startpunkten för planen. Nästa steg är att, i linje med Viable Cities definition, utveckla en plan som kopplar klimatnytta till investeringsbeslut och tydliggör hur kommunens och externa resurser kan mobiliseras för största möjliga effekt. Planen är därmed nästa viktiga pusselbit, men behöver resurssättas och prioriteras i organisationen för att kunna utvecklas under 2025–2026.

Långsiktig hållbar finansiering är ett föreslaget strategiskt utvecklingsområde i den klimatstrategi som planeras att beslutas om under hösten 2025. Inom detta område står det att kommunen behöver arbeta fram arbetssätt för att arbeta med klimatinvesteringar tas fram med tydliga kostnadsberäkningar och ansvarsfördelning för att säkerställa genomförande av insatser som leder till minskat utsläpp av växthusgaser.

Status –

